

Posudek na diplomovou práci

Heleny Pirnerové: Aktuální členění první věty článků v tištěných médiích

Posudek školitelky

Předložená diplomová práce Heleny Pirnerové navazuje na její ročníkovou práci, tematiku práce rozvíjí a závěry modifikuje a zároveň zpřesňuje svá východiska. V tomto smyslu lze považovat předloženou diplomovou práci za úspěšnou., i když se diplomantka nedokázala plně vyhnout úskalím tématu. Jako školitelka však musím potvrdit, že diplomantka průběžně svou práci se mnou konzultovala a poctivě se snažila s těmito úskalími se vypořádat.

Za přínos práce považuju skutečnost, že se tu podrobné analýze podrobuje zcela specifický text určitého žánru, respektive části textu tohoto žánru, totiž první věty novinových článků. Zvláštností, která analýzu komplikuje, je to, že tuto první větu zpravidla předchází titulek článku, někdy i podtitulek. Z hlediska členění věty na téma a réma tak mohou nastat dvě primární situace: autor formuluje první větu článku s ohledem na titulek, informace v titulku představuje kontext, do kterého je první věta článku zasazena. Druhou možností je, že autor titulekem shrnuje celou podávanou informaci a první věta tak má samostatnější charakter, může jít skutečně o případ, kdy jde o „kontextově nezapojenou“ informaci („all new“). (Stranou tu nechávám možnost, že první věta titulek jen opakuje, i takové případy diplomantka ve své práci uvádí.) Mezi oběma situacemi je ovšem celá škála interpretací, kterou více i méně zdatný žurnalista může nabídnout. To se odráží i v předložené práci: autorka dochází někdy k interpretacím, s nimiž je možné polemizovat.

Problémem, který je také dán tématem práce, je vymezení tzv. subjektivního pořadí v aktuálním členění věty. Autorka tu správně odkazuje na stati Viléma Mathesia, který tuto distinkci do lingvistické literatury zavedl. Ovšem již ne zcela soustavně tuto distinkci vymezuje. Především tápe mezi názorem, že lze v češtině vymezit jakýsi „základní“, nepříznakový slovosled, kdy na prvním místě věty je subjekt, a pak přirozeně má tendenci chápat věty s jiným syntaktickým členem na prvním místě jako „podezřelé“, tedy věty se subjektivním pořadím. Na jiných místech ovšem sama ukazuje, že takové věty mají pořadí z hlediska aktuálního členění nepříznakové. Ovšem je třeba zdůraznit, že k určení subjektivního pořadí členů věty je často třeba přihlídnout k širšímu předchozímu kontextu, v němž se věta vyskytuje, a to v daných případech nebylo možné, protože předchozí kontext byl vždy tvořen jen jednou větou, totiž titulem (a někdy ani titulek pomoci nemohl)..

Z formálního hlediska je práce přehledná, autorka se snažila i graficky (pomocí jiného typu písma) umožnit lepší orientaci v textu, to se jí však ne vždy podařilo. V textu je několik překlepů (někdy i nebezpečných, jako je uvedení data publikace), někdy jde o chyby v interpunkci.

Práce prozrazuje i určitou zkušenost autorky s texty tištěných médií (pracovala jistou dobu jako redaktorka) a také zaujetí právě tímto žánrem, což někdy ovšem jde na úkor formulační přesnosti či vyjasněnosti.

Práci hodnotím mezi stupněm dvě a tři.

Prof. PhDr. Eva Hajičová, DrSc.
MFF UK